

Eğitim ve Öğretmen

Hamiyet SAYAN¹

Özet

Bu çalışma ile günümüzde, eğitim, topluma olan etkileri, öğretmenlerin nitelikleri ve standartlarına ilişkin bilgilerin ortaya konması amaçlanmaktadır. Eğitimin toplumdaki etkisi ve öğretmenlerde bulunması gereken özellikleri belirleyerek Türkiye’de eğitim ve öğretmen nitelikleri sorununa bir ışık tutmaya çalışılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda dünyada benimsenen öğretmen nitelikleri ile ilgili kapsamlı çalışmalar ile Türkiye’deki durumla ilgili çalışmalar incelenerek durum açıklanmaya çalışılmaktadır. Çalışma; alanda var olan kaynaklardan seçilen kapsamlı araştırmalar sonucunda ortaya çıkmış rapor ve benzeri yayınların taranması yoluyla gerçekleştirilmiştir. Sonuçta; günümüzde eğitimden beklentiler ve öğretmenlerin taşıyacakları özellikler ile bunlar arasındaki ilişkiler ortaya çıkarılmış ve öneriler oluşturulmuştur. Bu çalışma ile eğitimin, toplum üzerindeki olumlu “istendik” etkilerinde, öğretmen niteliklerinin önemi vurgulanmak istenmiştir. Öğretmen nitelikleri konusunda, öğretmenin “eğitmen” rolü öncelikli olarak ele alınmıştır. Konu ile ilgili yapılan akademik çalışmalardan yola çıkarak sonuca ulaşmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak alanda var olan çalışmaların, araştırma ve raporların sonuçlarının değerlendirilmesi ve ortak paydaların birleştirilerek vurgulanması istenmiştir. Bu sonuç ile eğitim hedeflerine ulaşmak için öğretmenlerin sahip olması gereken nitelikler ortaya konulmuş ve öneriler oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Öğretmen, Eğitim Programı, Öğretmen Nitelikleri, Eğitimde Standartlar

Education and Teacher

Abstract

In this study it is being tried to explain the case of education and its effects on community and also to combine the qualifications which are required of teachers by comprehensive studies. It is examining the conclusions of some experiences and reports in order to have better teachers and education in Turkey nowadays. In this regard, by specifying the teacher standards and qualifications of teachers, it will produce a help to lighten the problem. It is examined to seek the qualification of teachers and give some purpose adopted existing conditions and related studies. Taking into account the studies carried out in the past, it was aimed to reach the result. The study is examining the situation in the area; existing sources selected as the results of extensive research and reports and other publications appeared today. As a result it is presenting a pile of suggestions for education and teachers.

Keywords: Education, Teacher Education Program, Teacher Qualifications, Teacher Standards in Education

¹ Biruni Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, İstanbul-TÜRKİYE
E-posta: hsayan@biruni.edu.tr

Giriş

Eğitim ailede başlayıp; iş yerinde, hayatın her noktasında devam eden bir süreçtir. Ancak bu süreç içinde Selahattin Ertürk'ün deyiimi ile “istendik davranış değişikliği” oluşturmak için çeşitli kurumlar yer alır. Çocuk ilk davranışlarını ailede öğrenir. Aile çevresinin çocuğun gelişimine özellikle sevgi ortamı oluşturarak katkı yapması önemlidir. Sonra diğer kurumlar devreye girer ve bu süreçte iş görürler.

Eğitim kavram olarak ele alınınca; eğitim bilimlerindeki programlı ve kasıtlı olan şekli anlaşılmaktadır. Ertürk (1976: 4) eğitimi; “Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak, istendik değişiklik meydana getirme süreci” diye tanımlamaktadır.

Bilimsel tanımıyla son zamanlara kadar eğitimden anlaşılan okullarda olan şekli olsa da, eğitim okul dışında da devam eder. Planlı ve kasıtlı olmasa bile kişileri bir mesleğe hazırlayan, onların hayata uyumuna katkıda bulunan çeşitli kurumlar ve etkilerle de var olmaktadır. Ancak okullar eğitim sürecinin en önemli ve planlı olarak gerçekleştirilen kısmını sağlarlar. Eğitim ve Okul kavramları bu nedenle birlikte algılanırlar (Demirel, 1999: 130).

Eğitim ile toplum iç içedir; eğitim bireyleri yetiştirerek toplumu oluşturur. Eğitim; toplum gelişmesinin kaynağı, lokomotifidir. Bu nedenle önemi de giderek artmaktadır. Ancak eğitim işi karmaşık bir yapıya sahiptir.

Bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler toplum ve bireylerin ihtiyaçlarını değiştirmekte; hatta bununla da kalmayıp, onlara yeni sorumluluklar da yüklemektedir. Böylece eğitim işleri daha kapsamlı ve karmaşık bir hale gelmektedir. Bilgi patlaması ve nüfustaki hızlı artış da tüm alanlarda bir değişme ve gelişmeyi ortaya çıkarmakta, eğitim ise bu ortamda daha önemli bir duruma gelmektedir.

Toplumların gelişmesi ve kalkınması için okullarda verilen eğitimin nitelikli olması gereği iyi bilinmektedir. Ancak okullarda öğrenci başarısı ile gözlenebilen nitelikli eğitim öğretim kalitesinin yükseltilmesini gerektirmektedir. Yani; eğitimin geliştirilmesi için önce öğretimin geliştirilmesi gerekmektedir. Çünkü eğitim, öğretimlerin bir araya gelmesiyle oluşturulabilmektedir.

Eğitim bir sistemdir. Sistemi iyileştirmek ve yetiştirilecek öğrencilerin beklenen özellikleri gösterebilmeleri için sistemi oluşturan tüm öğelerin iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu yüzden daha iyi özellikteki öğretmene, daha iyi programlara, daha gelişmiş ortamlara, daha nitelikli yönetime ve daha motivasyonlu öğrencilere ihtiyaç vardır. Sistemdeki her öge bütünü,

yani sistemin tamamını etkiler. Bu da işleyiş ve ürünü etkileyecektir. Sistemin bir parçasındaki aksama bütün süreci ve sonucu bozar ve verimi düşürür.

Sistemde bütün parçalar önemli olmakla birlikte diğer yanları bir araya getirecek öge “Öğretmen” ögesidir.

Alkan (1992), “öğretmen eğitim sisteminin en önemli öğelerinden biridir, bu yüzden özellikle öğretmenin niteliğini artırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır” demektedir. Bu çalışmalarda öncelikle öğretmenin bu gelişmeye inanması sağlanmalıdır. Öğretmen; öğretimin kalitesini geliştirebilmeli ve öğrencilerin öğrenmelerini en üst düzeyde gerçekleştirebilmedir.

“Okullardaki başarı nitelikli öğretmenler olmadan önemli düzeyde yükseltilemez. Başka bir ifadeyle; iyi öğrencilere sahip olunabilmesi için iyi öğretmenlere ihtiyaç vardır.” (Seferoğlu, 2004).

USNC (2004: 22-23)’da, “Okul çevresi belli amaçları gerçekleştirmek üzere planlanmış etkinlikler örüntüsünü oluşturur. İşte bu örüntünün en önemli parçası öğretmendir. Öğretmenliğin önemi ise öğrenciyi tanımak ve öğrenciyi bütün olarak algılayabilmektedir” demektedir.

Günümüzde eğitimden çok şey beklenmektedir. Oysa bu beklentiler rastgele yapılan işlemlerle karşılanamaz. Bu durumda beklentilerin belirlenmesi ve standartlarının ortaya konması gerekmektedir. Eğitimde ölçülebilir hedefler koymak ve bu hedeflerin de performans ölçülerini belirlemek gerekmektedir. Öncelikle; okuma-yazma ve aritmetik becerilerinde performans göstergeleri çok iyi belirlenmelidir. Daha sonra öğrenci katılımı, öğrenmenin kalıcılığı, transfer edebilme ve tamamlama gibi özelliklerin öğrenci tarafından kazanılıp kazanılmadığını gösterecek ölçütleri ortaya koymak gerekmektedir. Çünkü bu hedefler eğitimle kazandırılacak temel özellikleri kapsamaktadır. Devam eden gelişim sürecinde ise Fen Bilimleri, Vatandaşlık ve Bilgi Teknolojilerine ilişkin özellikler performans tanımlarına bağlanıp, değerlendirilmelidir (Australian Government Report, 2000).

Okullar için belirlenen bu standartlarla toplumda yeni yaklaşımlara gidilebilir, yenilikler desteklenirken ekonomi de gelişmelerden etkilenip, iyileşebilir. Bu durumda temel bakış açısı olarak; Okullarla ilgili sürekli devam eden bir değerlendirmenin yapılması gerekli görülmektedir. Eğitimde iyi nitelikli okulları var etmek ise iyi nitelikli öğretmenlerle oluşturabilirler. Öğrencinin başarısındaki en önemli faktör öğretmendir (USNC,1996: 6).

Avustralya’da kapsamlı okul raporuna göre; 21.Yüzyılda eğitimde gelişim ve yenileşme dört ana odakta toplanabilir. Bunlar (Australian Government Report, 2000: 6-7);

- Öğretmen niteliği (gelişim ve standartlar),
- Lider niteliği,
- Yönetim niteliği ve
- Niteliğin tanınması noktalarıdır.

Australian Government Report (2000)'ta öğretimin kalitesini geliştirmek ve beklenen değişimi yaratmak için ilk yapılacak işlerden biri; temel becerileri ve mesleki becerileri veren okulların iyileştirilmesi olarak belirlenmektedir. Temel beceriler denilince akla ilk gelenler ise; okuma-yazma ve aritmetik becerileri ile vatandaşlık becerileri olmaktadır. Gelişime önem veren ülkelerin durumu incelenince bu yanlara önem verildiği ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de bu beceriler temel eğitim okulları yoluyla gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır (MEB-eğitimin genel hedefleri).

Geliştirilmesi gereken diğer bir nokta ise öğretmenlerin liderlik yanları ile ilgilidir. Eğitim uygulamalarının geliştirilmesi için öğretmenlerin okulda lider olarak rol oynamaları gerekmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin liderlik becerilerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi önemli görülmektedir.

Üçüncü önemli yan da öğretmenlerin profesyonel gelişimleri ile ilgili görülmektedir. Öğrencilerin öğrenmesi ile ilgili olan mesleki gelişimin gerçekleşmesi, öğrenmelerdeki iyileşmeyi getirecek ve gelişimin bütün okul çevresinde gerçekleşeceği görülecektir. Ancak iki yan arasında etkili olan faktörler iyi bilinmelidir.

Önemli görülen ve araştırma sonuçlarından ortaya çıkan başka bir yan ise; öğretmenlerin ödüllendirilmesi konusudur. Bu yan zayıf kalırsa öğretmenlerin güdülenmesi gerçekleşmeyeceğinden başarı oranının düşeceği belirtilmektedir. Belirtilecek diğer önemli bir nokta da bilgi çağının ve ekonomik taleplerin hızlı değişimine ayak uyduracak öğretmenin çok sayıda yetiştirilmesi gereği ve bu durumun eğitimde mutlaka sağlanması zorunluluğudur (Australian Government Report, 2000).

Okul ve eğitimdeki değişimler son yıllarda dikkat çekici duruma gelmektedir. Artık Bu günümüzde eğitim sonuçlarının toplumda tartışılması ve programların yeniden değerlendirilmesi, eğitimde teknolojinin kullanılması gibi yeni durumlar ortaya çıkmıştır. Okul programlarında mesleki eğitimin yer alması ve sosyal problemlerde eğitimcilerin katkısının gerekli görülmesi ve bu etkilerin değerlendirilmesi diğer dikkat çeken gerekliliklerdir. Eğitimde niteliğin geliştirilmesi işi; herkesin ihtiyaç duyacağı ve herkesin işbirliğiyle gerçekleştirilecek bir özellik taşımaktadır (Australian Government Report, 2000: 4).

Elbette bunların gerçekleşmesi için de farklı harcamalar da gerekli olacaktır. Ülkeler bu konuda yeterli bütçeye sahip olmalıdırlar ki gerekleri yerine getirebilsinler denilmektedir (Australian Government Report, 2000).

21. Yüzyılda eğitim için bu gerekleri ortaya koyunca, öğretmenin değişmesinin de zorunlu hale geleceği açıkça ortaya çıkmaktadır. Nitelikli eğitim nitelikli öğretmeni gerektirmektedir. Araştırmalar üstün becerileri içeren ve profesyonel bir öğretimin değişikliği yaratacağını ortaya koymaktadır. Burada öğretmenlerin oynadıkları rol çok önemlidir. Bu rol ise bilgi ve becerileri paylaşmak ve eğitsel eşitliği sağlamak olacaktır.

Eğitimde standartları yükseltmenin olmazsa olmazı öğretmenlerdir. Darling-Hammond'un araştırmasında; hem niteliksel hem de niceliksel analiz sonuçlarının öğretmen niteliğinin öğrenci başarısında en önemli faktör olduğu ortaya çıkmıştır (Darling ve Hammond, 1999: 19).

Peter Hill (1993), okulların farklılıkları gerçekleştirebilmesinde ve öğrenme ürünlerinin oluşturulmasında öğretmenlerin anahtar rol oynadıklarını ortaya koymaktadır.

Bu durumda değişen ve gelişen koşullarda, öğretmenlerin birer öğrenci olması gereği ortaya çıkmakta, yenilik ve gelişmelerde öğretmenlerin katılımının önemi anlaşılmaktadır.

Öyleyse öğretmenlerin gelişimine destek verilmeli ve onların hedefler oluşturması sağlanmalı, işbirliği içinde çalışmaları desteklenmelidir. Öğretmenlerin standart ve beklentileri belirlemeleri, başarılı uygulamaları tekrarlamaları sağlanmalı ve iyileştirmeye önem verilmelidir. Ayrıca öğretimin etkisini değerlendirerek sonuçlar raporlanmalı ve paylaşılmalıdır.

Öğretmenlerin desteklenmesi konusunda, hizmet içi eğitim ve hizmet başlangıcındaki eğitimler mutlaka etkili olarak gerçekleşmelidir. Ayrıca devlet veya özel kurumların öğretmen seçiminde arayacakları özelliklerin de iyi belirlenmesi gerekmektedir. Böylece öğretmenler hangi özellikleri taşıması gerektiğini bilerek kendilerini geliştirebilirler.

Öğretmen performansını yükseltmek bir defalık değil, sürekli bir işlemdir. Bu işlem ne sadece toplumun ne de öğretmenlerin işidir; işbirliğini gerektiren bir süreç olarak görülmektedir. Yöneticiler, okul sahipleri, mesleki kuruluşlar ve hatta aileler bu işe katılmalıdırlar. Ancak bu işin yine de öğretim profesyonellerinin liderliğinde gerçekleştirileceği beklenmektedir (Australian Government Report, 2000: 1-27).

Öğretmen yetiştirme işini günümüzde Türkiye'de Eğitim Fakülteleri üstlenmektedir. Bu nedenle öğretmen yetiştiren kurumlar olarak onlara önemli sorumluluklar düşmektedir. Çünkü sistemin en önemli ögesini onlar

yetiştirmektedir. Ancak bu kurumların yetiştirdiği öğretmenlerin istenilen nitelikte olabilmeleri de birtakım standartların sağlanmasına bağlıdır. Bu standardı sağlamak için öncelikle öğretmen standartlarının belirlenmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir.

Eğitimde genellikle okullar programlarını yaparlar; öğretmenler de bu konuları okumuşlardır ve niteliklidirler görüşüyle hareket ederler. İyi nitelikteki öğretmenden beklenenler ile diğerleri arasındaki farkların neler olduğu bilinmelidir. Öğretim işinde bu farkı ortaya koyarak kanıtların neler olduğu belirtilmelidir.

Öğretmenlerin sadece kendi konularını bilmeleri yetmemektedir, aynı zamanda öğrencilerini de iyi tanımalıdır, Her öğrenci farklıdır ve iyi tanınması gerekmektedir. Öğrenciler; eğitim başlangıcında aynı özelliklerde olsa ve aynı geçmişe sahip olsalar, eğitim sonunda nasıl olacakları kolayca tahmin edilebilirdi ve öğretmenlerin de kendilerini bekleyen öğrencilere bilgi dağıtması çok kolay olurdu. Ancak eğitim böyle bir durum göstermemektedir.

İşte bu yüzden nitelikli öğretmen; geçmişleri farklı öğrencilere nasıl bir başlangıç ve ilerleme stratejisi oluşturacağını iyi bilmelidir. Nitelikli öğretmen öğrencilere göre öğretme yolunu bulan ve uygulayan öğretmendir (NBPTS, 2004: 1).

Toplumsal değişimin okulları etkilediği açıkça görülebilmektedir. Yeni teknolojiler öğrencilere kaynaklara kolayca ulaşma fırsatı vermekte ve daha çok kaynağı kullanma olanağı yaratmaktadır. Böylece okul ve öğretmen rolleri ve işlevleri değişmekte; öğretmenler yeni rol ve görevler yüklenmektedirler. Bu nedenle de öğretmen özellikleri yeniden değerlendirilme ihtiyacı göstermektedir (World Bank, 2005).

Bundan başka eğitim bilimindeki değişmelerin de öğrenme ve bilgiye ilişkin yeni görüşler ortaya koyması ve sınıf uygulamalarına ilişkin farklı gelişmeler ile öğretimi de etkilemekte ve yenileşmeyi zorlamaktadır.

Türkiye’de öğretmen niteliğinin geliştirilmesi konusunda Üniversiteler ve Milli Eğitim Bakanlığı çeşitli zamanlarda ve gerekli gördükçe toplanmışlar ve ortak çalışmalar yapmışlardır. 1999 Yılında Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi “Çağdaş Öğretmen Profili” adlı raporda öğretmene ilişkin nitelikleri belirlemiştir. Belirtilen çalışma öğretmeni;” günümüz eğitim ihtiyaçlarına cevap verebilecek 21. Yüzyılın bilgi teknolojisi toplumunda öğrencileri geleceğe hazırlayabilecek yeterlikte;

- Kendi konu alanına hâkim,
- Öğrenciyi tanıma becerisine sahip,
- Ders etkinliklerini planlayabilen,

- Öğreteceği konunun özelliğine göre öğretim yöntem ve tekniklerini kullanabilen,
- Öğrenciler ile sağlıklı iletişim kurabilen,
- Öğrenme ortamını öğrencilerin ve konuların özelliklerine uygun hale getirebilen,
- Derse aktif katılımı sağlayabilen,
- Meslekî gelişmede çağdaş öğretmen sorumluluklarını ve özlük haklarını, mesleği ile ilgili kanun, yönetmelik ve tüzükleri, bilgi toplumu içindeki yerini ve önemini bilen kişiler” olarak tanımlanmaktadır.

Yine bu çalışmada çağdaş öğretmenin ayrıca; Sosyal ve çevresel boyutla ilgili olarak sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin hazırlanmasında etkin rol almalı, okul ve diğer kurumlar arasında koordinasyonu sağlamalı ve eğitim sistemindeki aksaklıkları belirleyerek çözüm yolları önerebilmesi, giyim kuşamına dikkat etmesi, yeni fikirler üretebilmesi, ön yargılı olmaması, kendini sürekli geliştirmesi, mesleğini ve çocukları sevmesi beklenmektedir. Yine 21. yüzyılda çağdaş öğretmen; demokratik değerlere ve insan haklarına saygılı olmalıdır ifadelerine de yer verilmektedir (MEB, 1999).

Ancak Türk Eğitim Sistemi’nde, öğretmen yetiştirmede sık, sık gündeme gelen değişik uygulamalar bu alanda standartlaşma konusundaki zorlukları da beraberinde getirmiştir” (Akyüz, 2003).

Durum böyle iken Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’nın beklediği ve üniversitelerin yetiştirdiği öğretmen tipi arasında fark ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle MEB, YÖK ten durumun gözden geçirilmesini talep etmiştir (Tezbaşaran, 2001: 37-51).

TED (2009: 6) Raporu’nda öğretmen niteliğinin ve yeterliklerinin öğrencilerin eğitimindeki önemi çeşitli belge ve çalışmalarla tartışmaya yer bırakmayacak bir açıklıkla ifade edilmiştir denilmektedir.

Avrupa Parlamentosunun 2008 Yılında öğretmenlerin niteliğinin geliştirilmesi konusunda aldığı kararda işin önemi ise şöyle vurgulanmaktadır:

“Öğretmen eğitiminin niteliği eğitim-öğretim uygulamalarında kendini gösterir ve çocukların yalnızca bilgisinin gelişmesinde değil, özellikle eğitimlerinin ilk yıllarında kişiliklerinin biçimlenmesi üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir” (s: 2).

Milli Eğitim Bakanlığı öğretmen yeterliklerini,” öğretmenlerin “öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, beceri ve tutumlar” olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2008: VIII).

ATE (Association of Teacher Educators) standartlarına göre öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler, bunlara ilişkin ölçütler ve kanıtların neler olacağı listelenmiştir. Bunlar öğretme, kültürel yeterlik, bilgi edinme, mesleki gelişim, program geliştirme, toplumla ilişkiler, işbirlikli çalışma, mesleki gelişim ve vizyon başlıkları altında ayrıntılanmaktadır (ATE, 2008).

Avrupa Komisyonu raporunda ise “ülkelerinin çoğunda öğretmen standartları ile ilişkilendirilmiş bir kalite ve güvence ve akreditasyon sistemi uygulanarak öğretmen eğitiminde kalitenin güvence altına alınması amaçlanmaktadır” ifadesi yer almaktadır (European Comission, 2006).

Seferoğlu, öğretmen nitelikleri konusunda; “Öğretmenler ve öğretmenlik mesleğindeki nitelik konusunun, sadece Türkiye’de değil dünyanın pek çok ülkesinde çok sık gündeme gelen bir konu olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlik mesleği ve bu mesleği yürüten profesyonellerin mesleğin gereklerini yerine getirişleriyle ilgili düzenlemeler Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan beri üzerinde hep konuşulan bir konu olagelmıştır. Özellikle son yıllarda gerçekleştirilen ve gerçekleştirilmeye çalışılan düzenlemeler bu konuda çok uzun yıllar sürebilecek çalışmaların da işaretçileridir. 1998 yılında öğretmen yetiştirme alanında YÖK tarafından yapılan yeni düzenlemeler bu halkanın en son zincirlerinden birisi sayılabilir” şeklinde görüşlerini belirtmektedir (2004).

Son kapsamlı çalışmalar içerisinde; Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği arasında imzalanan anlaşma gereğince; Temel Eğitime Destek Projesi ile birçok uzman tarafından öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterlikler belirlenmeye çalışılmış, Talim ve Terbiye Kurulu’nun uygun görüşüyle Milli Eğitim Bakanlığı’nın onayından geçerek 2006 Yılında yürürlüğe girmiştir. Bu yeterlikler; tüm öğretmenlerde bulunması gereken altı Ana Yeterlik Alanı’ndan oluşmaktadır. Bu ana yeterlikler 31 alt yeterlik alanına ayrıştırmış ve alt yeterlikler ile ilgili olarak da 233 performans göstergesi belirlenmiştir. Uzun çalışmalar ve uzman bir ekip tarafından gerçekleştirilen bu yeterlik alanları şöyle sıralanmaktadır:

- ❖ Öğrenciyi tanıma,
- ❖ Öğrenme-Öğretme Süreci,
- ❖ Okul-Aile ve Toplum İlişkileri,
- ❖ Program ve içerik Bilgisi,
- ❖ Kişisel ve Mesleki Değerler,
- ❖ Mesleki Gelişim (MEB,2006).

Öğretmen yeterlikleri konusundaki bu çalışma ayrıntılanmış ve performans göstergeleri oluşturulmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığı Raporu'nda 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda Öğretmen seçimi ve niteliklerine ilişkin kuralları belirleyen 45. Maddede; “Öğretmen adaylarında genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon bakımından aranacak nitelikler Millî Eğitim Bakanlığı'nca tespit olunur.” ifadesi yer almaktadır (MEB, 2002).

Bu bilgiler ışığında öğretmenlik mesleğine ilişkin niteliklerin geliştirilmesi; öncelikle öğretmenlerin sahip olması gereken yeterliklerin bilinmesi ve bu yeterliklerin öğretmen adaylarına ve hizmet içindeki öğretmenlere, öğretmenlik eğitimi programları yoluyla kazandırılması ile gerçekleştirilebilir.

Yöntem

Bu çalışmada eğitim ve öğretmen arasındaki sıkı ilişkiyi vurgulamak ve uluslararası alanda öğretmenlik mesleği standartlarını ortaya koymak ve bu konuda sonuçlar çıkarmak istendiğinden; hem Türkiye'deki hem de dünyadaki öğretmenlik mesleği standartları ile standartlar konusunda temel kaynaklar ve yapılan çalışmalar incelenerek bir dizi sonuç çıkarılmış ve bir arada sunulmuştur.

Türkiye'de geliştirilen öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin kavramsal açıdan incelenmeye ve eğitimle ilişkisi ele alınarak konunun önemi vurgulanmaya çalışılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Bütün tartışılan ve araştırılan noktaların incelenmesi sonucunda, eğitim ve öğretmen konusunda söylenebilecekler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Eğitimin standartları belirlenmelidir; ölçülebilir hedefler ve performans ölçütleri oluşturulmalıdır,
- Eğitimin standartları; Hedefler, Süreç, Planlama, Eğitim ortamları, Performanslar şeklinde belirlenebilmektedir,
- Eğitimde öğretmen sayısı önemlidir; çok sayıda öğretmen yetiştirilmelidir,
- Öğretmen niteliği çok önemli görülmelidir; bu konuda standartlar ortaya konmalıdır,
- Öğretmen seçiminde kanunla belirlenmiş ölçütler geliştirilebilmeli ve uygulanıp, değerlendirilmelidir,
- Eğitimde teknoloji kullanılmalıdır,
- Eğitim sorunları toplumda tartışılmalı ve değerlendirmeye açık hale getirilmelidir,
- Sosyal problemlerin analizi ve çözümde eğitimcilerin katkısı alınmalıdır,

- Eğitimde sürekli değerlendirmeler yapılmalı ve program geliştirme işine önem verilmelidir,
- Anahtar rolün öğretilmekte olduğu iyi bilinmeli ve öğretmen yetiştirmeye özel bir önem verilmelidir,
- Öğretmen eğitimi hizmet başlangıcında ve hizmet içinde devamlı olmalıdır,
- Öğretmenlerin bilgi ve becerilerini paylaşmaları sağlanmalı ve eşit koşullar sağlanmalıdır,
- Yapılacak işler her kesimi içine alan bir çabaya dönüştürülmelidir,
- Bu konuya özel bir bütçe ayrılmalı,
- Öğretmenlerin ödüllendirilmesine önem verilmeli ve güdüleme işi önemle gerçekleştirilmeli,

Tüm yapılacak işlemler eğitimciler tarafından yapılmalıdır. Eğitimin bütün öğeleri ele alınıp dirik bir yapıya kavuşması sağlanmalıdır. Öğretmen ögesinin de önemle ele alınarak gerekli niteliklerin devamlı kontrol edildiği ve destek sağlandığı bir geliştirme programını içeren bir sistemi var etmek gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (2014). Türk Eğitim Tarihi. Ankara: PEGEMA Yayıncılık.
- Alkan, C. (1992). Ders Notları.
- AITSL. <http://www.aitsl.edu.au/australian-professional-standards-for-teachers/standards/overview/organisation-of-the-standards>
- ATE (2008). Standards for Teacher Educators the Association of Teacher Educators. <http://www.ate1.org/pubs/uploads/tchredstds0308.pdf>. Erişim Tarihi: 29.06.2015.
- Australian Government Report (2000). Department of Education. Teachers for the 21st Century: Making the Difference.
- Darling, L., Hammond, L. (2000). Teacher Quality and Student Achievement: A Review of State Policy Evidence, 1999. Education Policy Analysis Archive, 8(1), <http://eapaa.asu.edu/eapaa/V8n1/>. Erişim Tarihi: 23.09.2008.
- Darling, L., Hammond, L. (2005). Preparing Teachers for a Changing World: What Teachers should Learn and be able to Do. Jossey-Bass Pub.
- Demirel, Ö. (1999). Eğitim Bilimine Giriş. PEGEMA Yayıncılık, Ankara.
- Department of Employment Education Training and Youth Affairs (2000). Teachers for the 21st Century: Making the Difference (Canberra: Commonwealth of Australia).
- Ertürk, S. (1972). Eğitimde Program Geliştirme. Yelkentepe Yay. Ankara.
- European Commission (2006). Quality Assurance in Teacher Education in Europe. Directorate-General for Education and Culture.
- European Parliament (2008). European Parliament Resolution of 23 September 2008 on improving quality of teacher education, 2008/2068 (INI).
- Hill, P. (1993). A Study of School and Teacher Effectiveness: Results from the First Phase of the Victorian Quality Schools Project. <http://aare.edu.au/94pap/russ,99462.txt>.
- MEB (2001). Çağdaş Öğretmen Profili. MEB:EARGED.MEB Basımevi.
- MEB (2002). Milli Eğitim Temel Kanunu.
- MEB (2002). Öğretmen Yeterlikleri. Erişim Tarihi: 10.03.2004. <http://yok.gov.tr/ogretmen/akr2/ek3/ek31.html>.
- MEB (2006). Temel Eğitime Destek Projesi: Öğretmen Eğitim Bileşeni

- NBPTS (2004). National Board for Professional Teaching Standards: The Initial Thoughts on the Reauthorization of the No Child Left Behind, (Center on Education Policy). <http://www.cep.dc.org/pubs/nclb-full-report-jan.2003pdf>.
- Seferoğlu, S.S. (2004). Öğretmen Yeterlikleri ve Mesleki Gelişim. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim: 58. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/say158/seferoglu.htm>.
- Sönmez, V. (2003). Anı Yayıncılık, Ankara.
- TED Raporu (2009). Öğretmen Yeterlikleri:Ankara.
- Tezbaşaran, A. (2001). Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri Paneli. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 185, Ankara, 37-53.
- The Holmes Group (1996). Tomorrow's Teachers: A Report. Erişim Tarihi: 23.11.2008. <http://epaa.edu/epaa/v8nl/>
- USNC (2004). US Department of Education, Office of the Secretary, Office of Public Affairs, A Guide to Education and No Child Left Behind, Washington, D.C.
www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/ooo196/80/15/4e/c4/pdf.
- World Bank (2005). Learning to Teach in the Knowledge Society: Final Report.
http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/278200-1126210664195/1636971-1126210694253/Learning_Teach_Knowledge_Society.pdf